

MedieKultur 19

1992

© Forfatterne og MedieKultur
Omslag: Johan Adam Linneballe, MAA, IDD

Tryk: Werk's Offset, Aarhus
ISSN 0900-9671

Redaktion

Jørgen Bang, Aarhus Universitet
Ib Bondebjerg, Københavns Universitet
Per Jauert, Aarhus Universitet
Jørgen Poulsen, Roskilde Universitetscenter
Kim Schrøder, Roskilde Universitetscenter (ansvarshavende)
Anne Tørtzen, Danmarks Radio
Dorthe Wendt, Aarhus Statsgymnasium

Redaktions og tidsskriftadresse

MedieKultur
Fibigerstræde 13
9220 Aalborg Ø
Telf. 9815 8522, lok. 2974, kl 8.30-15.30

Giro

4 10 62 96

Priser

Abonnement for 1992 (nr. 17 + 18): 160 kr, 1992/93: (19 + 20): 160 kr.
Enkeltnumre: 75 kr. Fra og med nr. 17: 90 kr.
MedieKultur nr. 1, 2, 3, 7 og 10 er udsolgt.
(se temaoversigten bagerst i dette nummer)
Ved køb af mindst 5 numre i samme bestilling: 50 kr pr. eksemplar.
Tidligere numre af det gamle »Massekultur og medier«: 30 kr pr. eks.
Abonnement og enkeltnumre bestilles ved at indbetale beløbet på ovennævnte giro og angive de ønskede numre.

Udgiver

Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark

Indledning

I *Mediekultur 17* gik artiklerne tæt på de generelle mediepolitiske og programflademæssige konsekvenser af monopolbruddet i 1988. I dette nummer diskuteres æstetik og kvalitet i danske tv-programmer på de to kanaler, som af politikerne er sat i verden for at konkurrere med hinanden, give seerne flere og bedre valgmuligheder og dermed øge kvaliteten i dansk tv. Er det så blevet bedre? Har vi fået mere forskelligt at vælge imellem? Eller er de to kanaler i krigen om seerne endt med at male den samme jævne grød af populære danske programmer ud, sammen med en stadig større masse af programmer fra det udenlandske, kommercielle marked, som kan fylde tomrummet i den stærkt forøgede tidsflade, som man hverken har økonomi eller talent til at fylde?

Svaret er naturligvis ikke ganske entydigt, men det er vist ikke nogen overdrivelse at påstå, at de første års øvelser i tv-konkurrence ofte har været ført med forstemmende ensartede midler. På den ene side den gamle mastodont DR, der har forsøgt at løbe hurtigere og se mere ung og frisk ud, end det faktiske indhold berettigede til i panik over den nye opkomlings overraskende succes. På den anden side et TV2, som i høj grad satsede på det udenlandske, det sikre og det populære, og som ikke på nogen måde var til sinds at give de mindre produktionsselskaber og alternative miljøer en chance. Hvor er i dette spil den nye kvalitative tv-æstetik at finde, hvor er den anderledes og bedre danske tv-fiktion, den nye og billedmæssigt udfordrende kulturformidling, den uomgængeligt vedkommende og dybdeborende nyhedsdækning og baggrundsorientering.?

Svaret blæser i nogen grad i vinden. Vi har fået mere, men har vi også fået bedre og anderledes. Vi har ikke i dette nummer taget dansk tv-fiktion op til debat: det ville næsten have været for sørgeligt og tragisk. Det kan da være meget hyggeligt med *Ugeavisen* eller *Gøngehøvdningen*. Men som flagskibe for en kulturinstitution og i en tid hvor dansk film blomstrer af talenter, der næsten ikke kan få lov at lave det de vil, er det forstemmende at se millioner hængt ud til ugebladsfiktion og dårlig klas-

siker-dillettant. Danskerne er et taknemmeligt og ydmygt folkefærd: de vil så gerne se dansk fiktion, så de elsker det der er, når de nu ikke kan se *Matador* for 4 gang. Men ærlig talt, det der kan amerikanerne lave meget bedre, og det koster ikke en tiendedel at sende det. Og hvad angår TV2 og dansk fiktion, så er det kapitel bedst tjent med dyb tavshed. Der er kun et udtryk, der er dækkende: det er pinligt! Men måske er der håb forude. De netop offentliggjorte planer for de kommende år viser for første gang en vis fornyelse og satsning på området dansk fiktion. I hvert fald i DR.

Vi har heller ikke her i nummeret taget fat på kulturformidlingen i TV, altså formidlingen af dansk litteratur, kunst, film, teater osv., kulturdebatten, som burde være lige så central som den politiske debat på kanaler, som har sat sig for at bidrage til at udvikle og forny dansk kultur. Men også her er en kritisk debat nødvendig. Enten så sender, man dødkedelige og traditionelle programmer sent om aftenen, når alle dem man burde søge at få fat i er gået i seng og med det resultat, at også de få frelste let slumrer hen. Eller også forfalder man til quizzet og andet sjovt, som kan liste lidt kultur ned i de seere, som producenterne åbenbart anser for dumme. Hvorfor satser man ikke på at lave kulturformidling i »prime-time« og så gøre det, så det samtidig bliver spændende fjernsyn. for de mange? Det er jo der den sande udfordring findes for et medie som tv: at forene kvalitet og bredde, og på områder, hvor der ikke bare findes lette formler.

Artiklerne i dette nummer handler om nogle af de programformer, som traditionelt har meget store seertal og som har været absolut i centrum som satsningsområder i de to danske kanalers indbyrdes konkurrence. *Journalistik eller show?* spørger Niels Kayser Nielsen og Lars Qvortrup i deres artikel om sporten på DR og TV2. De går tæt på æstetik og ideologi i de to kanalers måde at behandle sporten på, og de tegner også et kulturelt og historisk billede af sportsjournalistikens udvikling i lyset af sportens og samfundets forandring fra »det moderne« til »det postmoderne«. I sin artikel *Live* går

Stig Hjarvard tæt på de generelle ændringer i nyhedsformidlingen, som den globale konkurrence har medført. Den autoritative og sammenfattende vurdering og debat er vigende i forhold til et stadigt stærkere krav om kontinuerlig og billedmæssig opdatering døgnet igennem. Nyheder og fakta har stået centralt i konkurrencen mellem kanalerne, og ikke mindst mængden og arten af dokumentariske tv-udsendelser og reportager har været en konkurrence-zone. Det bekæftiger Helle Fritze og Mimi Olsen sig med i deres artikel *Krig på kniven – eller på kvaliteten*. Artiklen levner ikke nogen tvivl om at DR-Dokumentargruppen er et af de steder, hvor konkurrencen har ført til en klar kvalitativ forbedring af dansk tv. Der er lavet fremragende tv om stadig større dele af vores virkelighed. Men der er også eksempler på sensationsjagt og blodhundetendenser, som i endnu højere grad trives i trivialjournalistikken i de mange magasinprogrammer og talkshows. Sex og vold sælger stadig hvergang, uanset kvaliteten!

Dansk børne fjernsyn? – ja tak spørger Birgitte Holm Sørensen og Birgitte Tufte i deres sammenlignende analyse af udsendelser for børn og unge på DR og TV2 på basis af en uge i november 1991. Der er ros til DR og smæk til TV2. Her hævder DR sig altså stadig kvalitativt, som kanalen har gjort det siden B&U's start i 1968. DR's tv for børn og unge er i verdensklasse, og det er dansk egenproduktion. TV2 har ikke noget at byde på, andet end udenlandsk stof og dansk badekars-fjolleri. Populært nok måske, børn er jo også taknemmelige, men der er dømt klar dumpekarakter.

I nummerets sidste artikel *Faktion – en farlig blanding* tager Søren Kjølrup kritisk fat på medieforskningens begreber i diskussionen af fakta og fiktion og blandingen heraf: faktion. Han sætter både fingeren på simpel begrebsklarhed, og på dybereliggende problemer i vores måde filosofisk at forstå forholdet mellem fiktion og fakta og mellem virkelighed og virkelighedsskildring.

Redaktionen

Sport i tv: Journalistik eller show?

Af Niels Kayser Nielsen og Lars Qvortrup

De står i konkurrenceforhold til hinanden: De har tilsyneladende intet med hinanden at gøre. Men som seer er man ikke i tvivl: der er tale om en sjælden grad af afhængighed, hvor begge parter konstant seer og lytter til hinanden. De to parter er sporten i henholdsvis DR-TV og TV 2. Men hvor består nu forskellene – og lighederne – mellem de to kanalers sportsudsendelser? Hvilke behov kommer udsendelserne i møde? Hvilken betydning produceres i disse udsendelser? Hvilke traditioner for sportsformidling ligger man i forlængelse af, og hvilke nyskabelser er der tale om? Hvorledes forholder det sig til udviklingen inden for sportens verden? Det er nogle af de spørgsmål, der trænger sig på – sammen med en nærmere analyse af, hvad der på et mere detaljeret plan kendetegner præsentationsformen i sportsudsendelserne i DR-TV og TV2.

Overordnet set er sporten¹ kendetegnet af spændingen mellem på den ene side et legende, spontant element, hvor kampens udfald er mindre vigtig end selve kropsudfoldelsen som et afgørende fascinationselement og på den anden side et regelfastsat og præstationsdyrkende element, der ikke lægger så megen vægt på konkurrencens proces, som på dens produkt og på det endelige resultat. I det hele taget er sporten, som vi har kendt den indtil nu, kendetegnet af en samtidighed af modsætninger, såsom kroppens lidenskaber overfor præmiens og pengenes kulde, kampens emotioner overfor bevægelsens teknik, den primitive lyst til at være den stærkeste overfor idrætsgrenenes sofistikerede konstruktion, agons brutalitet overfor kunstfærdighed, subversive længsler overfor tilpasning.

Traditionelt har man imidlertid fokuseret på præstation, konkurrence og resultat. Denne side af sporten er blevet udmøntet i slagordene »hurtigere, højere, længere«, ofte omtalt som »c-g-s-systemet«, idet der i nogle former for sport (bl.a. atletik og svømning) fokuseres på præstationsforbedring, som kan måles i centimeter, gram og sekunder. I andre former for sport, især boldspilssporten, spiller målingen af præstationen ikke nogen rolle, men konkur-

renceudfaldet og kravet om præstationsmaximering er alligevel centralt.

Den norske idrætssociolog Jan Ove Tangen (Tangen 1988: 15 ff.) fremhæver da også ved 5 væsenstræk i sporten: kvantificering, vertikalisering, kalkulering, standardisering og disciplinering som omdrejningspunkter i det rationale, der gennemsyrrer sporten med dens specielle udgave af idræt som konkurrenceidræt.

De ovenstående, ofte udskældte, tendenser – i kombination med sportens andre overordnede væsenstræk: spontaniteten, kreativiteten, det usikre udfald, det overraskende indgreb (i form af fx en dribling) – er netop væsenstræk, som har gjort sporten velegnet til en journalistisk behandling og nyhedsdækning. Den fyldige reportage, som vi kender den fra sportsjournalistikens barndom, kunne netop slå mønt af dels den fascinerende spænding om udfaldet af en konkurrence/kamp, dels den sammenligningsmulighed der er knyttet til kvantificering og standardiseringens typificering, ligesom kalkulationen og forhåndsberegningerne, i form af forhåndsomtale, har haft sin værdi. I sportens verden har der, takket være selve spillemomentet og de fem basale væsenstræk, altid været en nyhed at fortælle: enten om en overraskelse eller om hvor godt resp.